

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 6 marca 2025 r.

Poz. 1554

UCHWAŁA NR XII/70/2025 RADY GMINY MILÓWKA

z dnia 27 lutego 2025 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Milówka na lata 2025-2028”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1465 ze zm.) i art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.),

Rada Gminy Milówka uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Milówka na lata 2025-2028” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

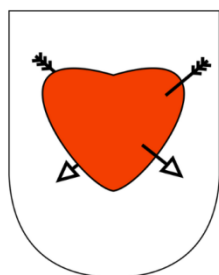
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Milówka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie, po upływie 14 dni po ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Dariusz Kocierz

Załącznik do uchwały Nr XII/70/2025
Rady Gminy Milówka
z dnia 27 lutego 2025 r.

GMINNY PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY MILÓWKA
NA LATA 2025-2028

SIERPIEŃ 2024

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu nad zabytkami
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń
7. Założenia programowe
8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
9. Zasady oceny realizacji gminnego programu nad zabytkami
10. Źródło finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

1. WSTĘP

Niniejszy program opieki nad zabytkami został opracowany zgodnie z wytycznymi, zawartymi w opracowaniu pn. *Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny*, sporządzonym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Przedmiotem opracowania jest materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe z obrębu administracyjnego gminy Milówka, składającego się z sołectw: Milówka, Kamesznica, Laliki, Nielewia, Szare. Dziedzictwo kulturowe to zgodnie z definicją dobra kultury, nauki i sztuki pozostawione przez poprzednie pokolenia. Dziedzictwo kulturowe można podzielić na dziedzictwo materialne składające się z zabytków nieruchomych, zabytków ruchomych, muzealiów, archiwaliów i księgozbiorów oraz dziedzictwo niematerialne będące zbiorem tradycji i zwyczajów mieszkańców gminy (lokalne tradycje muzyczne lub taneczne, tradycyjne zwyczaje i obrzędy, rzemiosło).

Celem opracowania jest wskazanie kierunków działań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, które przyczynią się między innymi do budowania świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego oraz poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych, które stanowią zasób nieodnawialny.

Podstawę merytoryczną niniejszego opracowania stanowią ogólnodostępne publikacje i archiwalia, a także dokumentacja konserwatorska znajdująca się w zbiorach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach, delegatury w Bielsku-Białej.

2. PODSTAWA PRAWNA OPACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Obowiązek sporządzenia na okres czterech lat i przyjęcia gminnego programu opieki nad zabytkami nakłada ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.). Zgodnie z art. 87 pkt. 2 ww. ustawy programy mają na celu w szczególności:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Nadto, zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu wójt gminy sporządza co dwa lata sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Ochrona i opieka nad zabytkami w Polsce uregulowana jest następującymi aktami prawnymi:

3.1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

art. 5	Rzeczypospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.
art. 6.1	Rzeczypospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.
art. 86	Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

3.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.) stanowi główny akt prawny regulujący zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

3.2.1 Określenia i działania przy zabytkach

art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:	
1	zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową
2	zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1
3	zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1

4	zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem
5	instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami
6	prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań
7	prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań
8	roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku
9	badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich
10	badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń
11	badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego
12	historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg
13	historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi
14	krajobraz kulturowy – postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka
15	otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych

3.2.2. Działania polegające na ochronie zabytków

art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:	
1	zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie
2	zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków

3	udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków
4	przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę
5	kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków
6	uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska

3.2.3. Zakres ochrony

art. 6. 1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności

a	krajobrazami kulturowymi
b	układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi
c	działami architektury i budownictwa
d	działami budownictwa obronnego
e	obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi
f	cmentarzami
g	parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni
h	miejskami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

a	działami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej
b	kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje
c	numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami
d	wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego
e	materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479)
f	instrumentami muzycznymi
g	wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi
h	przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

a	pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa
b	cmentarzyskami
c	kurhanami
d	reliktnymi działalnościami gospodarczej, religijnej i artystycznej

6.2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

3.2.4. Formy i sposoby ochrony zabytków

art. 7. Formami ochrony zabytków są:	
1	wpis do rejestru zabytków
1a	wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa
2	uznanie za pomnik historii
3	utworzenie parku kulturowego
4	ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

3.2.5. Park kulturowy

art. 16.	
1	Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
1a	Rada gminy ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu prac nad utworzeniem parku kulturowego, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących projektu uchwały o utworzeniu parku kulturowego, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia.
2	Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.
3	Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.
4	W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.
5	Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być utworzony.
6	Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

art. 17. 1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące	
1	prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej
2	zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych
3	umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków

	drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1
3a	zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury
4	składowania lub magazynowania odpadów

3.2.6 Miejsowe plany zagospodarowania przestrzennego

art. 18.	
1	Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy określaniu ustaleń strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, planów ogólnych gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów odbudowy albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.
2	Określając ustalenia strategii, analiz, planów i studiów, o których mowa w ust. 1, w szczególności: 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

art. 19.	
1	Określając ustalenia planu ogólnego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu odbudowy, uwzględnia się w szczególności ochronę zabytków nieruchomych: 1) objętych formami ochrony, o których mowa w art. 7, wraz z ich otoczeniem; 2) ujętych w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.
1a	W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę: 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia; 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji Zabytków.
1b	W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności: 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;

	2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków; 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.
2	W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się przy określaniu ustaleń planów, o których mowa w ust. 1.
3	W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

art. 20.	
1	Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

3.2.7. Gminna ewidencja zabytków

art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy	
art. 22.	
1	Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.
2	Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.
3	Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4	Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.
5	W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte: 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru; 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków; 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
6	Właściwy dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.
7	Ewidencje, o których mowa w ust. 1, 2, 4 i 6, mogą zawierać dane osobowe obejmujące: 1) imię, nazwisko i adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby właściciela lub użytkownika zabytku;

	2) imię, nazwisko i podpis autora karty ewidencyjnej lub adresowej lub imię i nazwisko osoby, która wypełniła kartę ewidencyjną; 3) imię i nazwisko lub nazwę wykonawcy prac konserwatorskich, prac restauratorskich, badań konserwatorskich lub badań archeologicznych przy zabytku.
--	--

Zgodnie z opracowaniem *Cel i zakres ewidencji zabytków* sporządzonym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa, rzetelnie opracowana ewidencja umożliwia prowadzenie planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

1. Ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków.
2. Współpracy konserwatora przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego.
3. Prac remontowo-budowlanych.
4. Dofinansowania prac konserwatorskich.
5. Tworzenia zbioru informacji o zabytkach na określonym terenie.
6. Ewidencja ułatwia podejmowanie przez konserwatorów zabytków szybkich decyzji w sprawach interwencyjnych.

Włączenie karty adresowej budynku do gminnej ewidencji zabytków nie wymaga zgody właściciela.

3.2.7. Organizacja organów ochrony zabytków

art. 89. Organami ochrony zabytków są:	
1	Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków.
2	Wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

3.3. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.

art. 7.	
1	Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3.4. Pozostałe akty prawne uwzględniające ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami:

1. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1130).
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.).

5. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1145 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 87).
7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 774 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

3.5. Akty wykonawcze określające szczegółowe zasady:

1. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 81).
2. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2004 nr 212 poz. 2153).
3. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2019 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2019, poz. 1470).
4. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. 2011 nr 89 poz. 510).
5. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1901).
6. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę, niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. 2021 poz. 56).
7. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 650).
8. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. 2004 nr 30 poz. 259).
9. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. 2004 nr 75 poz. 706).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Podstawową dokumentacją z zakresu ochrony zabytków sporządzaną na poziomie krajowym jest:

- krajowy program opieki nad zabytkami
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 wraz z uzupełnieniem: Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 (dokument wdrożeniowy: Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013)

4.1.1. Krajowy program opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 84. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) w celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego inicjuje i opracowuje, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Obecnie obowiązuje *Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026*, którego celem jest zapewnienie efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez m.in. ochronę i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości, podnoszenie wiedzy o zasobach zabytkowych kraju, cyfryzację i podniesienie jakości prowadzonych postępowań administracyjnych czy zwiększenie zastosowania nowych technologii.

Najważniejsze cele programu:

Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości poprzez m.in.:

- model i system wartościowania zabytków;
- plany zarządzania dla pomników historii;
- wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych;
- system bezpieczeństwa zabytków;
- projektowanie konserwatorskie.

Cyfryzacja i podniesienie jakości prowadzenia postępowań administracyjnych poprzez m.in.:

- cyfryzację procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków;
- opracowanie i realizację programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.

Zwiększenie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków poprzez m.in.:

- wdrożenie i rozwój programu wsparcia zarządzania dziedzictwem archeologicznym (AZP+);
- digitalizację i udostępnianie zasobu archiwalnego;
- rozwój portalu zabytek.pl.

Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego poprzez m.in.:

- włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach;
- kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego;
- wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.

Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych poprzez m.in.:

- wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami;
- warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich;

- wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych;
- inwestycje w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.

4.1.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury

21 września 2004 Rada Ministrów przyjęła Narodową Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013. W 2005 roku przyjęto Narodową Strategię Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 jako dokument uzupełniający i prolongujący okres ważności podstawowego dokumentu.

Jest to dokument sporządzany przez rząd w celu określenia głównych celów, priorytetów i kierunków działań, a także tworzenia warunków dla rozwoju wszystkich form kultury i dziedzictwa kulturowego. Określa politykę państwa w obszarze kultury i główne założenia:

1. Państwo powinno zachować rolę kreatora polityki horyzontalnej i „sektorowej” w sferze kultury i realizować tę politykę poprzez działania Ministra Kultury i działania jednostek samorządu terytorialnego.

2. Wydatki publiczne (zwłaszcza w przeliczeniu na jednego mieszkańca) na kulturę w Polsce powinny znacząco wzrosnąć.

3. Minister Kultury realizuje zadania własne poprzez narodowe programy kultury, narodowe instytucje kultury, placówki badawczo-rozwojowe, wyspecjalizowane instytucje typu arm's length oraz zlecanie zadań instytucjom samorządowym i pozarządowym.

4. Budżet Ministra Kultury powinien być adekwatny do nowych działań. Ze względu na ograniczenia budżetu państwa winno poszukiwać się pozabudżetowych środków finansujących kulturę. W tym celu proponuje się uzupełnienie istniejącego modelu finansowania kultury o rozwiązania stosowane w Europie, tworzące fundusze celowe dla realizacji polityk w poszczególnych obszarach kultury (np. Fundusz Sztuki Współczesnej i jego regionalne odpowiedniki we Francji, Regionalny Fundusz Zakupu i Wykupu Muzealiów, Fundusz Zakupów do Bibliotek, itd.). Propozycje źródeł pochodzenia tych środków zostały przedstawione w niniejszej strategii.

5. Państwo, w tym Minister Kultury, powinno być partnerem dla jednostek samorządu terytorialnego i wspólnie z nimi kształtować kulturę w regionach. Do tego celu niezbędne jest zinstytucjonalizowanie platformy współpracy pomiędzy samorządami, a także w większym stopniu wykorzystanie możliwości tworzenia i prowadzenia wspólnych instytucji i wspólnych inwestycji w sferze kultury.

6. Samorządy terytorialne powinny zyskać większą motywację w kształtowaniu instytucjonalnego zaplecza dla rozwoju kultury, w tym do wypełniania założonych w lokalnych strategiach rozwoju celów w sferze kultury, a rola państwa powinna sprowadzać się do badań naukowych i monitorowania tej sfery oraz do skutecznego zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Jednocześnie Minister Kultury powinien posiadać odpowiednie środki na sprawowanie mecenatu nad działalnością instytucji kultury oraz instrumenty o charakterze motywującym, za pomocą których możliwa będzie realizacja polityki kulturalnej państwa w regionach.

7. Zwiększyć powinna się społeczna partycypacja w sferze odpowiedzialności za kulturę, m.in. poprzez uspołecznienie decyzji podejmowanych w sferze kultury w regionach (lokalne strategie kulturalne, społeczne ciała opiniujące funkcjonowanie instytucji kultury). Wzrosnąć powinna również rola organizacji pozarządowych, poprzez równouprawnienie ich w dostępie do środków publicznych na zadania w sferze kultury.

8. Praca na rzecz unowocześniania procesu zarządzania sferą kultury i usług kulturalnych jest wspólnym zadaniem Ministra Kultury i jednostek samorządu terytorialnego. W tej sferze powinny zostać podjęte szeroko zakrojone działania na rzecz: doskonalenia kadr zarządzających, wyposażenia instytucji w odpowiedni sprzęt elektroniczny i komputerowy, zintegrowania programów łączących zdigitalizowane zasoby kultury w sieci wirtualne, digitalizacji zbiorów muzealnych i zasobów bibliotek w celu ułatwienia ich dostępności, wspierania innowacyjnych projektów kulturalnych.

9. Wszystkie zaplanowane działania zaprogramowane w strategii powinny być dostępne dla mniejszości narodowych oraz instytucji prowadzonych przez te społeczności w celu pielęgnowania różnorodności kulturowej i ich tradycji jako dorobku polskiej kultury.

10. Rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionów jest podstawą dla podjęcia działań w kształtowaniu zintegrowanych produktów turystycznych, wykorzystujących (i działających na ich rzecz) elementy dziedzictwa NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY 115 kulturowego, aktywność instytucji kultury oraz skoncentrowane wokół tych instytucji przemysły kultury.

11. Strategicznymi obszarami w okresie programowania 2004–2013 są:

- a) promocja czytelnictwa i wsparcie sektora książek i wydawnictw,
- b) ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie ochrona i rewaloryzacja zabytków,
- c) rozwój szkolnictwa artystycznego, w tym rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz unowocześnianie programów edukacji artystycznej i dostosowanie ich do rynku pracy,
- d) wzmocnienie efektywności działania i roli instytucji artystycznych w kreowaniu sfery kultury, w tym i promocji polskiej twórczości artystycznej,
- e) stworzenie systemu wspierania współczesnej twórczości artystycznej, stworzenie instytucji zajmujących się jej dokumentowaniem, gromadzeniem i udostępnianiem.

12. Zwiększenie samodzielności instytucji kultury, także w znaczeniu ekonomicznym oraz wyposażenie ich w odpowiednie narzędzia finansowe, wpłynie pozytywnie na ich efektywność i konkurencyjność na rynku usług kulturalnych oraz na samodzielność programową.

13. Rolą Ministra Kultury oraz jednostek samorządu terytorialnego jest motywowanie społeczności do partycypacji w funkcjonowaniu sfery kultury, w tym do dobrowolnego udziału w finansowaniu instytucji i wydarzeń kulturalnych oraz twórców za pomocą stworzonych narzędzi podatkowych. W tym celu Minister Kultury i samorządy powinny rozszerzyć obowiązki odpowiednich komórek swoich urzędów w zakresie promocji społecznej odpowiedzialności obywateli za kulturę (wspólne kampanie promocyjne, powstawanie społecznych paneli eksperckich i ciał doradczych związanych z możliwością pozyskania dodatkowych funduszy na kulturę w regionach).

14. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w równym stopniu zadaniem Ministra Kultury, jednostek samorządu terytorialnego i instytucji kultury staje się pozyskanie środków na kulturę z funduszy strukturalnych oraz innych środków Unii Europejskiej. W tym celu Minister Kultury i jednostki samorządu terytorialnego powinny zapewnić odpowiednie środki na wkład własny do projektów realizowanych w sferze kultury.

15. Założenia do Narodowej Strategii Rozwoju Kultury zostały poddane publicznej dyskusji z udziałem przedstawicieli środowisk twórczych, jednostek samorządu terytorialnego i partnerów społecznych. Strategia została uzupełniona o wnioski z tej dyskusji i zostanie przedstawiona do

zatwierdzenia przez Radę Ministrów jako program działań na lata 2004–2013. Strategia zawiera działania instytucjonalne, organizacyjne, prawne, finansowe i kontrolne, wraz ze wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za realizację tych zadań oraz potrzeb finansowych Ministra Kultury do realizacji strategii i źródła ewentualnego pochodzenia pozostałych środków. Integralną częścią strategii są narodowe programy kultury.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Najważniejszą dokumentację wojewódzką stanowią:

- Strategia Rozwoju Województwa śląskiego „Śląskie 2023”
- Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim na lata 2022-2025
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa śląskiego „Śląskie 2023”

Strategia Rozwoju Dziedzictwa Kulturowego ‘Śląskie 2023’ została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r.

Powyższy dokument uwzględnia ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego jako ważny element rozwoju regionu. W ramach strategii, przewiduje się działania mające na celu zachowanie, badanie i promowanie zabytków oraz dziedzictwa kulturowego Województwa Śląskiego. Podkreśla się w nim znaczenie prowadzenia badań i dokumentacji naukowej dotyczących zabytków i dziedzictwa kulturowego, aby lepiej zrozumieć ich wartość historyczną, estetyczną i społeczną. Zaleca się również prowadzenie działań na rzecz popularyzacji wiedzy o zabytkach oraz organizowanie działań edukacyjnych i promocyjnych, które angażują społeczność lokalną. Jednym z priorytetów strategii jest utrzymanie

i rewitalizacja zabytków oraz dziedzictwa kulturowego. Planuje się wspierać projekty remontów, modernizacji i adaptacji obiektów zabytkowych, które przyczynią się do zachowania ich pierwotnego charakteru oraz dostosowania ich do współczesnych potrzeb społeczności. W strategii opisano działania mające na celu ochronę wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO obiektów z terenu Województwa Śląskiego, takich jak kopalnie węgla kamiennego w Katowicach i Chorzowie, czy zabytkowe kopalnie srebra w Tarnowskich Górach. Przewiduje się odpowiednie działania wspierające ich konserwację, badania oraz inicjatywy promocyjne, mające na celu zwiększenie ich rozpoznawalności i atrakcyjności turystycznej. W ramach strategii przewiduje się także współpracę ze społecznościami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Celem takiej współpracy jest świadome zarządzanie dziedzictwem oraz kreowanie rozwijającej się i zrównoważonej turystyki kulturowej. Wszystkie te działania mają na celu zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju zabytków oraz dziedzictwa kulturowego na terenie Województwa Śląskiego, a także ich promowanie jako atrakcyjnych turystycznie i edukacyjnie miejsc.

4.2.2. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim na lata 2022-2025

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim na lata 2022-2025 został przyjęty uchwałą nr VI/43/9/2022 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 kwietnia 2022 r.

Jego celem nadrzędnym jest harmonijne zarządzanie krajobrazem kulturowym oraz optymalne zachowanie autentycznego materialnego i niematerialnego dziedzictwa, wspomagającego budowę

kapitału społecznego oraz rozwoju gospodarczego województwa i promocji regionu w kraju i na świecie.

Program wskazuje, że dziedzictwo kulturowe jest ważnym elementem rozwoju przemysłu kultury, który zawiera w sobie nie tylko dziedziny działalności gospodarczej bezpośrednio zajmujące się produkcją i dystrybucją dóbr i usług kultury, ale i działalność niedochodową, która generuje przychód w innych branżach. Ma też podstawowe znaczenie dla rozwoju turystyki. Z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa rozwój przemysłu kultury jest bardzo ważny, gdyż jest to sektor gospodarki o korzystnej specyfice, mieszczącej się w modelu gospodarki opartej na wiedzy (GOW):

- jest pracochłonny, więc tworzy miejsca pracy, a jednocześnie wykorzystuje nowoczesne technologie,
- opiera się na dziedzictwie kulturowym, wiedzy i informacji,
- jest powiązany z innymi sektorami bazującymi na wiedzy (edukacja, turystyka kulturalna),
- tworzy duże zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych specjalistów,
- opiera się na sieci małych i średnich przedsiębiorstw, działających obok niewielu dużych,
- obejmuje rynek ponadlokalny i opiera się na ponadlokalnych powiązaniach,
- jest czysty ekologicznie.

Zintegrowany rozwój przemysłu kultury i kreowanie produktów markowych są motorem rozwoju turystyki. Na terenie województwa śląskiego szczególne znaczenie ma:

- turystyka przemysłowa,
- turystyka miejska (obejmująca m.in. założenia urbanistyczne, zabytki modernizmu),
- turystyka sentymentalna (np. tradycji żydowskich, kraju dzieciństwa),
- turystyka pielgrzymkowa,
- **turystyka na terenach wiejskich (przyrodniczo-kulturowa),**
- **kulturowa turystyka tematyczna (archeologiczna, przemysłowa, budownictwa drewnianego).**

Zaawansowanym działaniem promującym zabytki i równocześnie promującym województwo, powiaty i gminy są markowe produkty turystyczne kreowane z wykorzystaniem zabytków. Są to między innymi szlaki kulturowe, obiekty o znaczeniu kulturowym otwarte dla turystów oraz imprezy promujące tradycje ludowe i kulturę lokalną.

Program zakłada realizację następujących celów strategicznych:

CEL OPERACYJNY I.1

Weryfikacja zasobów zabytkowych województwa.

Sprawną i efektywną opieką nad zabytkami wymaga głębokiej, opartej na solidnych podstawach wiedzy o historii, tradycjach i dziedzictwie. Niezbędna jest aktualna wiedza o stanie zachowania zabytków znajdujących się w ewidencji, jak również obiektów aspirujących do tego miana w wyniku upływu czasu i zmiany definicji pojęcia zabytek. Opieka nad zabytkami powinna opierać się na wiedzy o zabytkach województwa i konserwacji opartej na solidnych podstawach naukowych. Braki w dokumentacji badawczej, analitycznej i syntetyzującej w znaczący sposób utrudniają działania w sferze konserwacji zabytków i mogą być przyczyną utraty przez nie wartości zabytkowych. Uzupełnienie tych braków pozwoli na sprawowanie skutecznej i efektywnej opieki nad zabytkami. Rezultatem działań powinny być rozpoznanie stanu zasobów zabytkowych województwa i jego wartości, pogłębienie wiedzy

o historii, tradycjach i zabytkach regionu, powiększenie zasobu i aktualizacja opracowań studialnych i analitycznych niezbędnych do prawidłowej opieki nad zabytkami i właściwego zarządzania zabytkami.

Dla realizacji przedstawionego celu operacyjnego przyjęto następujące kierunki działań:

Kierunek działań I.1.A – Weryfikacja zabytków województwa

Realizacja kierunku będzie polegała na:

- waloryzacji zabytków i określeniu ich znaczenia dla dziedzictwa regionu, kraju, Europy, świata,
- opracowanie kart ewidencyjnych i adresowych zabytków włączonych do wojewódzkiej i gminnych ewidencji zabytków,
- inwentaryzacja zabytków archeologicznych (w tym program Archeologiczne Zdjęcie Polski),

Kierunek działań I.1.B – Rozwój badań i studiów nad zabytkami województwa

Realizacja kierunku to:

- rozwój zaplecza naukowego i kompleksowych programów badawczych,
- rozwoju badań i dokumentowania zabytków, sporządzanie studiów historyczno-konserwatorskich,
- realizacja pilotażowych projektów badawczych, tworzenie źródeł wizualnych, fonicznych i tekstowych dotyczących zjawisk kultury ludowej,
- digitalizacja regionalnych i lokalnych zasobów zabytkowych oraz tworzenie struktur udostępniania zbiorów,
- powstanie forum wymiany doświadczeń dla osób zajmujących się problematyką dziedzictwa kulturowego regionu,
- dalekookresowo – powstanie centrum badawczo-zarządczego koncentrującego informację i działania związane z badaniami dziedzictwa kulturowego województwa oraz ich upowszechnianiem.

CEL OPERACYJNY I. 2 Budowa kompleksowej strategii i wywiedzonego z niej systemu zarządzania dziedzictwem kulturowym województwa

Efektywne zarządzanie zabytkami wymaga tworzenia nowoczesnych struktur organizacyjno-technicznych, poczynwszy od organizacji struktur organizacyjnych urzędów JST, w których powinny się znaleźć specjalistyczne stanowiska odpowiedzialne za sprawy dziedzictwa kulturowego (miejski/powiatowy konserwator zabytków), poprzez organizację i udostępnianie bazy danych o zabytkach oraz właściwy monitoring przemian, jakim one podlegają, a skończywszy na wykorzystaniu dostępnych narzędzi kształtowania przestrzeni województwa, (programy opieki nad zabytkami, wprowadzenie ustawowych form ochrony konserwatorskiej pozostających w kompetencji gmin, planowanie przestrzenne) w celu sprawowania efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami. Ten cel operacyjny będzie realizowany za pomocą następujących kierunków działań:

Kierunek działań I.2.A – Tworzenie nowoczesnych struktur zarządzania zabytkami Realizacja kierunku będzie polegała na:

- uwzględnianiu stanowiska ds. opieki nad zabytkami w strukturze organizacyjnej urzędów JST,
- tworzeniu elektronicznej bazy danych o zabytkach,
- digitalizacji zabytków.

Kierunek działań I.2.B – Zarządzanie zabytkami

Realizacja kierunku to:

- opracowywanie programów opieki nad zabytkami,
- opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego –
- wykorzystanie ustaleń planów do wprowadzenia zasad ochrony zabytków, w tym parków kulturowych,
- świadome wykorzystywanie różnych form ochrony zabytków (takich jak park kulturowy, pomnik historii),
- regulowanie polityki wobec zabytków za pomocą realizowanych zadań publicznych,
- stosowanie zachęt do opieki nad zabytkami realizowanej przez ich właścicieli,
- organizacja konkursów urbanistycznych i architektonicznych mających na celu wybór najwłaściwszych sposobów działania w tkance zabytkowej i jej otoczeniu (np. harmonijne wkomponowanie nowych obiektów),
- opracowywanie i wykorzystywanie studiów krajobrazowych przy zagospodarowaniu terenów otwartych i wewnątrz miejskich, w tym kształtowaniu panoram miast i wsi,
- rekomendacja obiektów o wysokich walorach zabytkowych do objęcia prawną ochroną konserwatorską,
- tworzenie i aktualizowanie infrastruktury informującej o obiektach zabytkowych i obiektach turystyki kulturowej, np. tablice informacyjne przy obiektach zabytkowych i związanych z turystyką kulturową,
- tworzenie i aktualizowanie infrastruktury systemu informacji kulturowej i turystycznej (w tym elektronicznej), np. organizacja oznakowania drogowego do zabytków, GPS, wydawnictwa informacyjne, strony internetowe,
- ciągłe doskonalenie kompetencji własnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

CEL OPERACYJNY I. 3 Zarządzanie materialnym i niematerialnym dziedzictwem jako element strategii gospodarczej województwa śląskiego

Wykorzystanie obiektów zabytkowych do realizacji współczesnych celów gospodarczych wymaga ich właściwej konserwacji, rewaloryzacji i adaptacji i z uwzględnieniem ich autentyzmu. Podejmowane działania powinny mieć charakter kompleksowy

- począwszy od badań, planowania i programowania działań poprzez całościowe procedury inwestycyjne, a skończywszy na działaniach prowadzonych bezpośrednio na materii zabytku. Temu celowi operacyjnemu będą służyły następujące kierunki działań:

Kierunek działań I.3.A Konserwacja i adaptacja zabytków Kierunek będzie realizowany przez:

- podejmowanie strategicznych działań konserwatorskich remontowych i adaptacyjnych przy zabytkach poprzedzonych opracowaniem pełnej dokumentacji konserwatorskiej ze szczególnym zwróceniem uwagi na zachowanie autentyczności zabytku i kontekstów krajobrazu kulturowego. Ważne jest działanie w oparciu o badania specjalistyczne i ekspozycja autentyczności obiektu
- konserwacja oraz przeciwdziałanie niszczeniu stanowisk archeologicznych, w tym zachowanie zabytków archeologicznych, dokumentowanie oraz opracowywanie wyników badań, w tym ratowniczych, – zabezpieczenie zabytków archeologicznych przed zagrożeniami naturalnymi

oraz na wypadek eksploatacji rabunkowej, – działania i inwestycje wynikające z przepisów przeciwpożarowych, zapobiegania klęskom żywiołowym, ochrony klimatu oraz zabezpieczeń przeciwwłamaniowych.

Kierunek działań I.3.B – Świadome kreowanie nowych funkcji obiektów zabytkowych, w tym markowych produktów turystycznych Realizacja kierunku będzie polegała na:

- rekomendowanie nowoczesnych funkcjonalności dla obiektów zabytkowych tworzeniu nowych i wzmacnianiu istniejących markowych produktów turystycznych,
- organizacji kampanii promocyjnych w oparciu o dziedzictwo kulturowe.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Gmina Milówka dysponuje następującymi dokumentami o charakterze strategicznym oraz opracowaniami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej gminy:

- Strategia rozwoju gminy Milówka na lata 2016 - 2025 r. przyjęta uchwałą nr XVIII/87/2016 Rady Gminy Milówka z dnia 3 marca 2016 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milówka tom I i II przyjęte uchwałą nr XXXVI/222/2013 Rady Gminy Milówka z dnia 20 września 2013 r.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałami:
 - Uchwała nr XLI/263/2014 Rady Gminy Milówka z dnia 28 marca 2014 r.

5.1. Strategia rozwoju gminy Milówka na lata 2016-2025 r. przyjęta uchwałą nr XVIII/87/2016 Rady Gminy Milówka z dnia 3 marca 2016 r.

Strategia rozwoju gminy jest ważnym narzędziem planowania i zarządzania rozwojem lokalnym. Jej celem jest spójne i zrównoważone rozwijanie obszaru gminy, uwzględniając różnorodne potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej. W zakresie kultury powyższy dokument informuje, że główną instytucją kultury działającą na terenie Gminy jest Gminny Ośrodek Kultury, będący jednostką nadzorowaną przez Gminę Milówka i realizujący zadania własne Gminy w zakresie kultury wraz z Gminną Biblioteką Publiczną. Łączna liczba pracowników obu instytucji to 8 osób. Działalność kulturalną krzewią także Koła Gospodyń Wiejskich w każdym sołectwie oraz zespoły muzyczne. Dodatkowo w Milówce działa Orkiestra Dęta oraz swoją działalność prowadzi Chór Milowiecki.

Do najważniejszych imprez kulturalnych mających charakter cykliczny, odbywających się w ciągu roku w Gminie Milówki zaliczyć należy: Dni Milówki, Żywieckie Gody, Pasterska Jesień, Kamesznickie Dni Trzeźwości.

Najważniejsze zabytki kultury wpisane do rejestru zabytków to: Muzeum „Stara Chałupa” w Milówce przy ul. Piastowskiej, kuźnia w Milówce przy ulicy Jagiellońskiej 21, piwniczka przy ul. Jagiellońskiej 69, cmentarz żydowski w Milówce przy ul. Kwiaty Polskie, cmentarz rzymskokatolicki w Milówce, zespół parkowo-dworski w Kamesznicy, kaplica Matki Boskiej Szkaplerznej w Kamesznicy, budynek gospodarczy przy budynku nr 4 w Kamesznicy, budynek gospodarczy przy budynku nr 223 w Kamesznicy, stajnia przy budynku 584 w Kamesznicy. Ponadto do ewidencji zabytków wpisanych jest ponad 300 zabudowań mieszkalnych, gospodarczych i innych (np. figurki przydrożne, kapliczki itp.).

Strategia rozwoju w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zakłada:

- integrację mieszkańców Gminy wokół wspólnych wartości,
- tworzenie wysokiej jakości infrastruktury kultury na terenie Gminy Milówka

- zachowanie dla przyszłych pokoleń szczególnych elementów materialnego dziedzictwa kulturowego Gminy,

W tym intensywną promocję Gminy Milówka, jako terenu atrakcyjnego pod względem turystycznym, podniesienie jakości, zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej na terenie Gminy, zachowanie dla przyszłych pokoleń szczególnych elementów materialnego dziedzictwa kulturowego Gminy i wykonaniu zadań polegających na:

- wydaniu przewodnika po Gminie Milówka,
- wydaniu przewodników i folderów tematycznych – zrealizowano
- zagospodarowaniu przestrzeni publicznej pomiędzy budynkami Urzędu Gminy, Szkoły Podstawowej, Gminnego Ośrodka Kultury oraz byłego przedszkola w Milówce,
- rewitalizacji parku wraz z dworkiem w Kamesznicy,
- renowacji kapliczek oraz miejsc pamięci i kultu religijnego,
- renowacji dachu oraz elewacji kaplicy na Pochodziej,
- renowacji cmentarza żydowskiego,
- renowacji Krzyża Grunwaldzkiego, wraz z zagospodarowaniem terenu wokół tego obiektu,
- renowacji i zagospodarowaniu terenu wokół pomnika w Kamesznicy.

5.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lipowa tom I i II przyjęte uchwałą nr XXXVI/222/2013 Rady Gminy Milówka z dnia 20 września 2013 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy to dokument planistyczny, który określa główne cele i zasady dotyczące zagospodarowania obszaru gminy. Jego celem jest zapewnienie racjonalnego i zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju terenów gminy. Jest dokumentem strategicznym i służy jako podstawa do opracowania bardziej szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego dla konkretnych obszarów gminy.

Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milówka składa się z dwóch tomów. W studium określono m.in.

- Diagnozę stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w zakresie: obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, obiektów proponowanych do wpisu do gminnej ewidencji zabytków, stanowisk archeologicznych, dominant i akcentów charakterystycznych dla krajobrazu gminy, historii i rozwoju gminy, wartości niematerialnych;
- Na obszarze Milówki nie występują dobra kultury współczesnej.
- Część obiektów zabytkowych została w różnym stopniu przebudowana – są to zarówno zmiany nieznaczne, jak wymiana okien na nowe o innych niż pierwotne podziałach, zmiana pokrycia dachu z gontu na blachę, ale też często gruntowna przebudowa, wymiana substancji, docieplenie elewacji lub zastosowanie okładziny z eternitu, które spowodowały całkowite zatarcie cech stylistycznych tych obiektów.

5.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

- W rozdziale 5 ustalono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9. 1. Wskazuje się obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych:

- 1) OR-1 – Izba Muzealna d. chałupa przy ul. Piastowskiej 1 w Milówce, dz. nr 1220/2, nr rejestru A-394/81;
 - 2) OR-2 – kuźnia w Milówce przy ul. Jagiellońskiej 21, nr działki 4281, nr rejestru: A-519/87;
 - 3) OR-3 – piwniczka przy ul. Jagiellońskiej 69 (dawniej ul. Piwowarska 3) w Milówce, nr działki 4710, nr rejestru: A-399/81;
 - 4) OR-4 – cmentarz żydowski (przy drodze z Milówki do Kamesznicy), w Milówce, nr rejestru: A-512/87;
 - 5) OR-5 – cmentarz rzymsko – katolicki, kaplica cmentarna, kostnica, ogrodzenie, w Milówce, w granicach działki 4374, nr rejestru: A-513/87;
 - 6) OR-6 – zespół dworski: dwór, kancelaria z wieżą zegarową, stajnia z wozownią ob. stodoła, suszarnia szyszek, park w Kamesznicy, nr rejestru: KBS-11-51-kr-35; A-657/95;
 - 7) OR-7 – kaplica p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej, w Kamesznicy przy, ul. Dworkowej, w granicach działki nr 1082, nr rejestru: A-579/88;
 - 8) OR-8 – budynek gospodarczy przy budynku nr 4 w Kamesznicy, dz. nr 53/5, nr rejestru: A-395/81;
 - 9) OR-9 – budynek gospodarczy przy budynku nr 223 w Kamesznicy, dz. nr 7430/2, nr rejestru: A-396/81;
 - 10) OR-10 – stajnia przy budynku nr 584 w Kamesznicy, nr działki 1524/1 i 1153/1, nr rejestru: A-397/81;
2. Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązują przepisy związane z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

- Wyznaczono strefę ochrony założenia zespołu dworskiego w Kamesznicy oznaczoną symbolem OK. W granicach strefy OK obowiązują:

- 1) zakaz realizacji reklam, tablic i urządzeń informacyjnych;
- 2) zakaz lokalizacji wież o wysokości przekraczającej wysokość najwyższego istniejącego budynku i zabytkowego drzewostanu;
- 3) zakaz wprowadzania dominant przestrzennych.

- Wyznaczono obiekty zabytkowe chronione na mocy ustaleń planu, objęte gminną ewidencją zabytków, dla których ustalono zasady:

- 1) ochrona gabarytów budynków i ich kształtu, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania bryły i formy, to jest: kąta spadku dachów, wysokości kalenicy, podziałów architektonicznych, ilości i wysokości kondygnacji, utrzymania historycznej kompozycji elewacji, skali otworów okiennych i drzwiowych, ich rozmieszczenia oraz podziałów, detalu architektonicznego, wystroju i wyposażenia wnętrz o istotnych walorach zabytkowych, z dopuszczeniem przekształceń mających na celu dostosowanie obiektu do współczesnych standardów użytkowych;
- 2) utrzymanie materiałów elewacyjnych, o ile zachowane są tradycyjne, za wykluczeniem utrzymania eternitu oraz sidingu;
- 3) utrzymanie pokrycia dachowego, o ile zachowane jest tradycyjne;
- 4) w przypadku wymiany pokrycia dachowego wykonanie go z materiałów tradycyjnych dla zabudowy regionalnej, tj. gontu lub dachówki;
- 5) ochrona obiektów małej architektury, takich jak kaplice, figury, krzyże, wraz zabytkowym starodrzewiem i zielenią w bezpośrednim otoczeniu obiektu, tj. w promieniu 10 metrów od obiektu;
- 6) nakaz zachowania starodrzewu w granicach działek, na których lokalizowane są obiekty wymienione w ust.5;

- 7) zakaz umieszczania elementów technicznego wyposażenia budynków, takich jak: klimatyzatory, anteny satelitarne, przewody dymowe i wentylacyjne, na elewacjach od strony przestrzeni publicznych i na elewacjach eksponowanych;
- 8) zakaz lokalizowania reklam i urządzeń informacyjnych, za wyjątkiem szyldów;
- 9) zakaz stosowania okładzin elewacyjnych z metalu lub tworzyw sztucznych;
- 10) dopuszczenie przebudowy, rozbudowy przy nawiązaniu części dobudowywanej do części istniejącej obiektu z zachowaniem:
 - a) proporcji i gabarytów budynków,
 - b) wysokości i spadków dachu,
 - c) wielkości, proporcji i podziałów otworów okiennych i drzwiowych,
 - d) materiałów elewacyjnych i pokrycia dachowego;
- 11) dopuszczenie rozbioru obiektu zabytkowego w przypadku wystąpienia łącznie:
 - a) złego stanu technicznego potwierdzonego ekspertyzą o stanie technicznym obiektu,
 - b) utracie przez obiekt wartości historycznej, artystycznej, naukowej lub którego wartość, będąca podstawą uznania za zabytkowy nie została potwierdzona w nowych ustaleniach naukowych;
- 12) wymiany chorego lub zamierającego starodrzewu w otoczeniu kaplic i krzyży (w promieniu 10 metrów od obiektu) oraz na działkach, na których położone są obiekty chronione na mocy ustaleń planu na nowy, ze względów bezpieczeństwa, z zastrzeżeniem zachowania tych samych gatunków.

- Wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej zabudowy tradycyjnej OT, dla których obowiązują:

- 1) zachowanie układu przestrzennego, ze szczególnym uwzględnieniem przebiegu układu drogowego, usytuowania budynku względem drogi oraz kalenicowego lub szczytowego układu dachu;
- 2) zachowanie charakterystycznych proporcji budynków, wysokości zabudowy, wielkości otworów okiennych i drzwiowych;
- 3) zachowanie starodrzewu, a w przypadku wymiany chorego lub wymierającego na nowy nasadzenie tych samych gatunków;
- 4) zakaz lokalizowania reklam i urządzeń informacyjnych, za wyjątkiem szyldów i elementów systemu identyfikacji gminnej;
- 5) zakaz stosowania okładzin ścian zewnętrznych z tworzyw sztucznych typu siding;
- 6) zakaz wymiany pokrycia dachowego w sposób zmieniający tradycyjny charakter dachu, za wyjątkiem usuwania eternitu;
- 7) lokalizacja nowej zabudowy z dostosowaniem jej usytuowania, wysokości i spadku dachu oraz gabarytów budynku do sąsiadującej zabudowy zabytkowej.

- Wskazano stanowiska archeologiczne i wyznaczono dla nich strefę ochrony, w których obowiązuje zapis:

- 10) W zasięgu stanowisk archeologicznych i ich stref ochronnych obowiązują przepisy związane z ochroną zabytków.

5.4. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Gmina Milówka składająca się z pięciu sołectw: Milówki, Kamesznicy, Lalik, Nieleddwi, Szarego położona jest na południowym terenie kotliny żywieckiej na granicy Beskidu Śląskiego i Żywieckiego oraz Żywieckiego Parku Krajobrazowego i Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego.

Połowę powierzchni gminy zajmują lasy stanowiące własność Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych.

Na kształt krajobrazu kulturowego gminy miały wpływ nie tylko wydarzenia historyczne i uwarunkowania przyrodnicze, ale także przemiany społeczne. Istotnym elementem historycznego krajobrazu kulturowego poszczególnych sołectw było budownictwo drewniane. Architektura murowana stanowiła znikomy procent wszystkich zabudowań, które w Milówce i Szarem koncentrowały się wokół głównych ulic. Zdecydowana większość budynków mieszkalnych sytuowana była kalenicowo do drogi, natomiast budynki gospodarcze stawiano w głębi działek. Na terenie gminy ze względu na nieograniczone zasoby i umiejętność obróbki dominowała konstrukcja zrębowa. Dachy były dwuspadowe, kryte gontem. Chałupy najczęściej były jednoizbowe z częścią gospodarczą. Milówka ze względu na małomiasteczkowy charakter zabudowana była wzdłuż drogi głównej kamienicami i domami z lokalami usługowymi w parterze. Stan zachowania dawnej struktury osadniczej należy określić jako dostateczny i wymagający podjęcia pilnych działań skierowanych na poprawę stanu, adaptację, rewaloryzację i edukację opiekunów. Należy zachowywać elementy dawnego rozplanowania wsi, dbać o jej pierwotną strukturę i utrzymywać zapisane w krajobrazie obiekty. Poszczególne obiekty mają znaczenie nie tylko jako pojedyncze dzieło architektury, ale jako przede wszystkim element większej kompozycji w krajobrazie. Ochrona powinna wykraczać poza skalę pojedynczego obiektu architektonicznego.

5.4.1. Zarys historii obszaru gminy

Milówka, od milego łowu, od którego miejsca w lasy mila łowu była, gdy panowie przed tym będący na ławie tam jeździli.

Kamesznica, iż tam bywały przedtem kamienie lśniące, albo świecące się, gdzie kruszce najdowano i dotychczas można ich znaleźć, jako się w Złatnym pokazuje”.

Nieledwia stąd się zowie, że się tam niżli wieś osadzona była, dwa niedźwiedzie cały dzień [się] bili, aż zaledwie się pod wieczór rozešli. Także na tym miejscu lasy [były] wielkie, z których niegdy potasze wazono i tam niejakię Wrzeszcza, szlachcica, zbójcy, który dozorcą był tych potaszów, do kotła wrzucili i uwarzyli.

(Komoniecki A., *Chronografia albo dziejopis żywiecki*, 1987).

Milówka, jedna z najstarszych osad żywieckich prawdopodobnie powstała w XV lub XVI wieku w miejscu, gdzie potok Milówka wpada do rzeki Soły. Osadnictwo w tej okolicy było silnie związane z górą Zabawa, od wieków pełniącą funkcję miejsca zabaw po zakończeniu polowań. Pierwsza wzmianka o osadzie pochodzi z 1608 roku, kiedy to znalazła się w wykazie wsi Państwa Żywieckiego. Położona przy trakcie prowadzącym do Żyliny wieś, do 1623 roku pozostawała w rękach rodziny Komorowskich, a potem przeszła na własność królowej Konstancji Habsburżanki, żony Zygmunta III Wazy. To ona zleciła budowę drewnianego kościoła w centrum miejscowości w 1628 roku. W 1667 roku powstała w Milówce samodzielna parafia, obejmująca także obszary dzisiejszej gminy Rajcza, Ujsoły oraz część gminy Węgierska Górka.

Zlokalizowana milę od granicy państwowej wieś do II Wojny Światowej pełniła funkcję miasteczka. W XIX w. działał tam sąd grodzki dla piętnastu wsi żywieckich, notariat, linia kolejowa ze stacją w centrum wsi, jednoklasowa szkoła założona w 1848 r., od 1903 r. Szkoła Ludowa, od 1889 r. Ochotnicza Straż Pożarna, dwie wodne papiernie (jedne z najstarszych na Żywiecczyźnie, przedsiębiorstwa, gospodarstwa, wille dla letników, pensjonaty. W 1891 r. w Milówce powstała Żydowska Gmina Wyznaniowa (Żydzi stanowili ok. 8% mieszkańców Milówki).

5.4.2. Zabytku nieruchome

Największe znaczenie w kontekście dziedzictwa kulturowego w gminie ma zespół dworsko-parkowy zlokalizowany w Kamesznicy, założony w 1833 r. przez Teresę Potocką. Na miejscu dawnej budowli Wielopolskich wzniesiono wówczas dworek w stylu klasycystycznym (kryty gontem). Wokół dworu zaplanowano park krajobrazowy na terenie, którego wzniesiono zabudowania gospodarcze, kancelarię oraz suszarnię szyszek.

Plan katastralny Kamesznicy z 1844 r.

(źródło: archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach, Delegatury w Bielsku-Białej)

Dwór od strony frontowej

Dwór od strony południowo-zachodniej

Zabudowania gospodarcze

Budynek kancelarii

Kaplica pw. Matki Boskiej Szkaplerznej na Grapce (pierwotnie pw. św. Teresy) wzniesiona w 1831 r. dzięki Teresie Potockiej. Powstanie związane jest z dwiema wersjami legendy. We wnętrzu znajduje się „cudowny obraz” ufundowany przez Potocką, do którego pielgrzymowali nie tylko miejscowi.

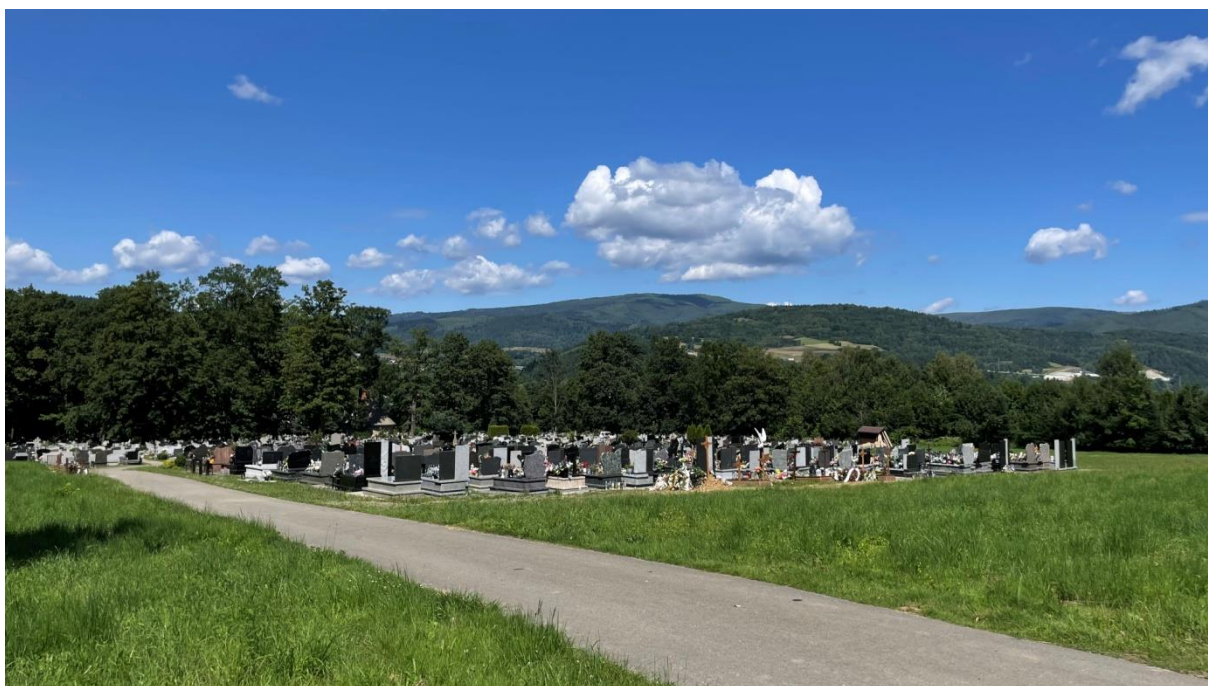
Kościół filialny pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Nieustającej Pomocy w Lalikach

Dom drewniany nr 77 („stara chałupa”) w Milówce przy ul. Piastowskiej 1

Budynek kuźni w Milówce przy ul. Jagiellońskiej 21

Cmentarz rzymsko-katolicki w Milówce

Kaplica na cmentarzu rzymsko-katolickim w Milówce

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Na terenie gminy Milówka funkcjonują dwie prawne formy ochrony zabytków: wpis do rejestru zabytków i ochrona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

- Rejestr zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie gminy prowadzi Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w formie odrębnych ksiąg dla zabytków nieruchomych; ruchomych; archeologicznych.
- Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z **urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.**
- Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków **na wniosek właściciela tego zabytku.**
- Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej.
- Prowadzenie prac przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków wymaga uzyskania stosownego pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Do rejestru zabytków wpisane są następujące zabytki nieruchome:

1. **Zespół dworsko-parkowy w Kamesznicy** na miejscu wcześniejszego założenia dworsko-folwarcznego: murowany budynek dworu murowany budynek dawnej kancelarii z wieżą zegarową zabudowania gospodarcze (stodoły /dawna stajnia, wozownia/, lamus, budynek dawnej suszarni szyszek) park z drzewostanem, źródłami, stawami i sadzawką, alejami i bramami wjazdowymi wpisany do rejestru zabytków

2. **Kościół filialny pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Nieustającej Pomocy w Lalikach** wpisany do rejestru zabytków decyzją z dnia 14.10.2019 r. sygn. K-RD.5140.81.2019.MB pod numerem A-559/2019 zakres ochrony: budynek kościoła w obrysie murów zewnętrznych – zgodnie z oznaczeniem na załączonej mapie, stanowiącej integralną część decyzji.
3. **Dom drewniany nr 77 („stara chałupa”) w Milówce** przy ul. Piastowskiej 1 wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ, z dnia 02.04.1981 sygn. Kl.IV-5340/15/81 pod numerem A-394/81 zakres ochrony: obiekt w ramach parceli (strefa ochrony konserwatorskiej w obrębie 200 m.).
4. **Piwniczka w Milówce** przy ul. Piwowskiej 3 wpisana do rejestru zabytków decyzją WKZ, z dnia 02.04.1981 r. sygn. Kl.IV-5340/16/81 pod numerem A-399/81 zakres ochrony: obiekt w ramach parceli nr 4710 oraz najbliższe otoczenie.
5. **Budynek kuźni w Milówce przy ul. Jagiellońskiej 21** wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ, z dnia 19.09.1987 r. sygn. Kl.IV-5340/63/87 pod numerem A-519/87 zakres ochrony: obiekt w granicach parceli nr 4281
6. **Cmentarz wyznania mojżeszowego w Milówce** wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ, z dnia 12.10.1987 r. sygn. Kl.IV-5340/36/87 pod numerem A-512/87 – aktualizacja ŚWKZ, z dnia 19.01.2022 r. sygn. K-RD.5130.7.2022.MB – pod numerem A-930/2022 zakres ochrony: w granicach ogrodzenia wraz z nagrobkami i zielenią cmentarna.
7. **Cmentarz rzymsko-katolicki w Milówce** wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ, z dnia 12.10.1987 r. sygn. Kl.IV-5340/37/87 pod numerem A-513/87 – aktualizacja ŚWKZ, z dnia 14.07.2023 r. sygn. K-RD.5130.122.2023.MB pod numerem A-1226/23 zakres ochrony: w granicach ogrodzenia wraz z ogrodzeniem, kaplicą, kostnicą, nagrobkami, mogiłkami oraz istniejącą zielenią cmentarną; dz. 4374.
8. **Budynek gospodarczy ("szopa"- obora, "boisko", "sąsiek", "chlewik") w Kamesznicy** (obiekt w ramach parceli wraz z najbliższym otoczeniem dz. 7430/2) wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ z dnia 02.04.1981 r. sygn. Kl.IV-5340/13/81 pod numerem A-396/81 – budynek nie istnieje, należy wystąpić do MKiDN o wykreślenie z rejestru zabytków.
9. **Stajnia – masztal w Kamesznicy** (obiekt w ramach parcel 15224/1, 1153/1 oraz najbliższe otoczenie) wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ z dnia 02.04.1981 r. sygn. Kl.IV-5340/12/81 pod numerem A-397/81 - budynek nie istnieje, należy wystąpić do MKiDN o wykreślenie z rejestru zabytków.

Gmina Milówka w 2012 r. rozpoznała zasoby lokalnego dziedzictwa i prowadzi wymagającą aktualizacji¹ Gminną Ewidencję Zabytków, która zawiera:

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
1.	1	Dom	Kamesznica	Bednarska	271	
2.	2	Dom	Kamesznica	Bednarska	272	

¹ Do zbioru Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Milówka sporządzonej w 2012 r. wchodzi karta obiektów współcześnie nieistniejących, zdegradowanych, pozbawionych wartości zabytkowych .

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
3.	3	Zespół dworsko-parkowy: -dwór -kancelaria z wieżą zegarową -stajnia z wozownią -suszarnia szyszek - lamus -park Potockich (drzewostan, źródła, stawy, aleje, bramy, murki, ocembrowania źródeł, ruiny) - kamienny krucyfiks	Kamesznica	Dworkowa	47 i 48	Rej. zab. Nr A-657/95 z 05.01.1995r. w granicach działek nr 95, 96, 97, 98, 1087/1, 1087/2, 1089
4.	4	Kaplica p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej	Kamesznica	Dworkowa		Rej. zab. Nr A-579/88 z 22.09.1988r. w granicach dz nr 1082, cz. 1084, cz. 1031
5.	5	Dom (przebudowany)	Kamesznica	Górna	206	
6.	6	Dom	Kamesznica	Górna	218	
7.	8	Dom	Kamesznica	Górna	240	
8.	9	Dom	Kamesznica	Górna	247	
9.	10	Dom	Kamesznica	Górna	256	
10.	12	Dom	Kamesznica	Górna	287	
11.	13	Dom	Kamesznica	Górna	288	
12.	14	Dom	Kamesznica	Górna	294	
13.	15	Dom	Kamesznica	Górna	319	
14.	16	Dom	Kamesznica	Górna	322	
15.	18	Dom	Kamesznica	Górna	341	
16.	21	Budynek gospodarczy	Kamesznica	Górna		obok budynku nr 288
17.	23	Figura Jezusa Chrystusa Frasobliwego	Kamesznica	Górna		obok budynku nr 294
18.	24	Kapliczka Matki Boskiej	Kamesznica	Górna		obok budynku nr 353
19.	25	Kapliczka przydrożna	Kamesznica	Górna		obok budynku nr 275
20.	26	Krzyż przydrożny	Kamesznica	Górna		obok budynku nr 288
21.	27	Stodoła	Kamesznica	Górna		obok budynku nr 340

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
22.	29	Dom	Kamesznica	Janoska	368	wykreślono
23.	31	Dom	Kamesznica	Janoska	372	
24.	32	Dom	Kamesznica	Jasna	264	
25.	33	Dom	Kamesznica	Jedności	255	
26.	34	Dom	Kamesznica	Jedności	606	
27.	38	Kapliczka przydrożna	Kamesznica	Koniakowska		obok budynku nr 435
28.	39	Krzyż	Kamesznica	Koniakowska		obok budynku nr 508
29.	40	Dom	Kamesznica	Krzywa	2	
30.	42	Dom	Kamesznica	Krzywa	17	
31.	44	Dom	Kamesznica	Krzywa	26	
32.	45	Dom	Kamesznica	Krzywa	29	
33.	46	Dom	Kamesznica	Krzywa	31	
34.	47	Dom	Kamesznica	Krzywa	35	
35.	48	Dom	Kamesznica	Krzywa	38	
36.	49	Dom	Kamesznica	Krzywa		obok budynku nr 8
37.	51	Dom	Kamesznica	Krzywa		obok budynku nr 35
38.	52	Figura św. Jana Nepomucena	Kamesznica	Krzywa		obok budynku nr 12
39.	54	Dom	Kamesznica	Kuboski	491	
40.	57	Dom	Kamesznica	Kuboski	499	
41.	62	Dom	Kamesznica	Modrzewiowa	216 i 217	
42.	64	Dom	Kamesznica	Objazdowa	109	
43.	66	Dom	Kamesznica	Objazdowa	111	
44.	67	Dom	Kamesznica	Objazdowa	112	
45.	68	Dom	Kamesznica	Objazdowa	113	wykreślono
46.	69	Dom	Kamesznica	Ogrodowa	96	
47.	71	Dom	Kamesznica	Ogrodowa	103	
48.	72	Stodoła	Kamesznica	Ogrodowa		obok budynku nr 96
49.	73	Budynek	Kamesznica	Parkowa	51	
50.	77	Dom	Kamesznica	Parkowa	75	
51.	78	Dom	Kamesznica	Parkowa	76	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
52.	79	Dom	Kamesznica	Parkowa	78	
53.	80	Dom	Kamesznica	Parkowa	79	
54.	82	Dom	Kamesznica	Parkowa	88	
55.	83	Dom	Kamesznica	Parkowa	94	
56.	84	Dom	Kamesznica	Parkowa	102	
57.	85	Dom	Kamesznica	Parkowa	116	
58.	86	Dom	Kamesznica	Parkowa	117	
59.	87	Dom	Kamesznica	Parkowa	119	
60.	88	Budynek gospodarczy	Kamesznica	Parkowa		obok budynku nr 78
61.	89	Dom	Kamesznica	Parkowa		obok budynku nr 102
62.	90	Kapliczka przydrożna	Kamesznica	Parkowa		obok budynku nr 682/1
63.	93	Budynek	Kamesznica	Parkowa/Górna	50	
64.	94	Dom	Kamesznica	Pocztowa	244	wykreślono
65.	95	Dom	Kamesznica	Pocztowa	248	wykreślono
66.	97	Dom	Kamesznica	Sosnowa	333	
67.	99	Dom	Kamesznica	Turystyczna	181	
68.	100	Stodoła	Kamesznica	Turystyczna		obok budynku nr 84
69.	103	Dom	Kamesznica	Wspólna	188	
70.	104	Dom	Kamesznica	Wspólna		obok budynku nr 195 /?/
71.	105	Krzyż	Kamesznica			przy Szkole Podstawowej nr 2
72.	106	Krzyż kamienny przy zespole dworskim	Kamesznica	Parkowa, dz nr 14884	49	Rej. zab. nr A-657/95 z dn. 05.01.1995r.
73.	107	Szkoła Podstawowa nr 1	Kamesznica			
74.	108	Szkoła Podstawowa nr 2	Kamesznica			
75.	109	Dom	Laliki		68	
76.	110	Dom	Laliki		134	
77.	111	Dom	Laliki		148	
78.	113	Dom	Laliki		150	
79.	114	Dom	Laliki		183	
80.	115	Dom	Laliki		278	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
81.	117	Dom	Laliki		342	
82.	118	Dom	Laliki		355	
83.	120	Dom	Laliki			na zakręcie drogi do Pochodzitej
84.	122	Dom	Laliki			obok budynku nr 156
85.	124	Dom dróżnika	Laliki			przy stacji PKP
86.	125	Kaplica św. Jana Nepomucena	Laliki			obok budynku nr 91
87.	126	Kaplica p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny	Laliki			
88.	127	Kapliczka Matki Boskiej	Laliki			na zakręcie drogi do Pochodzitej
89.	128	Kapliczka Matki Boskiej	Laliki			przy Nadleśnictwie Kiczora
90.	130	Kościół filialny	Laliki			
91.	131	Krzyż przydrożny	Laliki			obok budynku nr 72
92.	132	Dom	Milówka	Boczna	3	
93.	134	Dom	Milówka	Długa	2	
94.	135	Dom	Milówka	Długa	5	
95.	136	Dom-szkoła	Milówka	Dworcowa	1	
96.	137	Dom-szkoła rolnicza	Milówka	Dworcowa	7	
97.	138	Budynek dworca PKP	Milówka	Dworcowa	29	
98.	139	Budynek gospodarczy	Milówka	Garncarska	1	
99.	140	Dom	Milówka	Garncarska	5	
100.	141	Dom	Milówka	Garncarska	10	
101.	143	Dom	Milówka	Górska	6	
102.	144	Dom	Milówka	Górska	9	
103.	146	Dom	Milówka	Graniczna	1	
104.	147	Dom	Milówka	Graniczna	11	
105.	148	Dom	Milówka	Graniczna	12	
106.	149	Dom	Milówka	Graniczna	15	
107.	150	Dom	Milówka	Graniczna	23	
108.	152	Dom	Milówka	Graniczna	29	
109.	153	Dom	Milówka	Grunwaldzka	5	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
110.	154	Dom	Milówka	Grunwaldzka	6	
111.	157	Dom	Milówka	Grunwaldzka	20	
112.	158	Kapliczka Jezusa Chrystusa Upadającego pod Krzyżem	Milówka	Grunwaldzka	24	
113.	159	Krzyż	Milówka	Grunwaldzka	24	
114.	160	Krzyż przydrożny	Milówka	Grunwaldzka	54	
115.	162	Dom	Milówka	Hallera	12	
116.	163	Chałupa	Milówka	Hallera	14	
117.	164	Kuźnia	Milówka	Jagiellońska	21	Rej. zab. Nr A-519/87 z dn. 19.09.1987r. w granicach dz nr 4281
118.	165	Kapliczka	Milówka	Jagiellońska		
119.	166	Kapliczka na kolumnie	Milówka	Jagiellońska		obok budynku nr 105
120.	168	Dom (Dom Towarowy)	Milówka	Jagiellońska	3	
121.	170	Dom	Milówka	Jagiellońska	9	
122.	172	Dom	Milówka	Jagiellońska	13	
123.	173	Dom	Milówka	Jagiellońska	14	
124.	174	Dom	Milówka	Jagiellońska	16	
125.	175	Dom	Milówka	Jagiellońska	19	
126.	177	Dom	Milówka	Jagiellońska	22	
127.	178	Dom	Milówka	Jagiellońska	23	
128.	180	Dom	Milówka	Jagiellońska	27	
129.	182	Dom	Milówka	Jagiellońska	33	
130.	183	Dom	Milówka	Jagiellońska	34	
131.	184	Dom	Milówka	Jagiellońska	35	
132.	186	Dom	Milówka	Jagiellońska	44	wykreślono
133.	187	Dom	Milówka	Jagiellońska	46	
134.	188	Dom	Milówka	Jagiellońska	54	
135.	190	Dom	Milówka	Jagiellońska	58	
136.	192	Dom	Milówka	Jagiellońska	65	wykreślono
137.	194	Dom	Milówka	Jagiellońska	69	
138.	195	Dom	Milówka	Jagiellońska	71	
139.	196	Dom	Milówka	Jagiellońska	83	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
140.	197	Chałupa	Milówka	Jagiellońska	98	
141.	198	Dom	Milówka	Jagiellońska	100	
142.	200	Chałupa (przebudowana)	Milówka	Jagiellońska	113	
143.	201	Chałupa	Milówka	Jagiellońska	117	
144.	203	Dom	Milówka	Jagiellońska	121	
145.	204	Dom	Milówka	Jagiellońska	124	
146.	205	Dom	Milówka	Jagiellońska	131	
147.	206	Chałupa	Milówka	Jagiellońska	167	
148.	207	Dom	Milówka	Jagiellońska	169	
149.	208	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	11	
150.	209	Figura Anioła	Milówka	Jana Kazimierza	11	
151.	210	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	18	
152.	211	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	25	
153.	212	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	30	
154.	213	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	35	
155.	214	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	38	wykreślono
156.	215	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	47	
157.	216	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	49	
158.	217	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	52	
159.	218	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	54	
160.	219	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	55	
161.	224	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	66	
162.	225	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	67	wykreślono
163.	226	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	69	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
164.	227	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	72	
165.	230	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	81	
166.	231	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	85	
167.	232	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	86	
168.	233	Chałupa	Milówka	Jana Kazimierza	90	
169.	235	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	95	
170.	236	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	97	
171.	237	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	100	
172.	238	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	102	
173.	239	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	104	
174.	241	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	111	
175.	242	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	113	
176.	243	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	114	
177.	244	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	122	
178.	245	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	123	
179.	246	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	124	
180.	247	Strażnica (remiza) OSP	Milówka	Jana Kazimierza	125	
181.	248	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	127	
182.	249	Budynek (kino)	Milówka	Jana Kazimierza	128	
183.	250	Dom	Milówka	Jana Kazimierza	17?	
184.	251	Dom	Milówka	Jana Kazimierza		obok budynku nr 104

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
185.	252	Dom (przebudowany)	Milówka	Józefa Piłsudskiego	2	
186.	254	Dom	Milówka	Kaflarska	9	
187.	256	Dom	Milówka	Kamienna	4	
188.	257	Dom	Milówka	Kamienna	6	
189.	258	Dom	Milówka	Kolonia Kępki	3	
190.	259	Dom	Milówka	Krzywa	1	
191.	262	Stodoła	Milówka	Krzywa	-	obok budynku nr 3 wykreślono
192.	264	Dom	Milówka	Miodowa	5	
193.	265	Dom	Milówka	Miodowa	7	
194.	266	Dom	Milówka	Parkowa	2	
195.	271	„Stara Chałupa”	Milówka	Piastowska	1	Rej. zab. Nr A-394/81 z dn. 02.04.1981r. w granicach dz nr 1220
196.	272	Dom	Milówka	Piastowska	4	
197.	274	Chałupa	Milówka	Piwowska	3	
198.	275	Chałupa	Milówka	Piwowska	4	
199.	276	Stodoła	Milówka	Piwowska		obok budynku nr 7
200.	277	Dom	Milówka	Plac Wolności	2	
201.	279	Dom	Milówka	Plac Wolności	5	
202.	281	Dom-Plebania	Milówka	Plac Wolności	9	
203.	283	Dom	Milówka	Plaźowa	2	
204.	284	Dom	Milówka	Rynkowa	1	
205.	285	Dom	Milówka	Rynkowa	2	
206.	287	Dom	Milówka	Targowa	5	
207.	289	Dom	Milówka	Tartaczna	17	
208.	290	Dom	Milówka	Torowa	1	
209.	293	Dom	Milówka	Tysiąclecia	2	wykreślono
210.	294	Chałupa	Milówka	Tysiąclecia	4	wykreślono
211.	295	Chałupa	Milówka	Tysiąclecia	6	
212.	296	Dom	Milówka	Tysiąclecia	9	
213.	298	Kapliczka	Milówka	Wesoła	2	
214.	299	Dom	Milówka	Wierzbowa	2	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
215.	301	Dom	Milówka	Wierzbowa	11	
216.	304	Dom	Milówka	Wincentego Witosa	6	
217.	305	Dom	Milówka	Wspólna	2	
218.	306	Dom	Milówka	Zielona	3	
219.	308	Cmentarz rzymsko-katolicki wraz z ogrodzeniem, kaplicą, kostnicą, nagrobkami, mogiłami, zielenią cmentarną	Milówka			Rej. zab. Nr A-513/87 z dn. 12.10.1987r. w granicach dz nr 4374
220.	309	Cmentarz wyznania mojżeszowego w granicach ogrodzenia, wraz z nagrobkami i zielenią cmentarną	Milówka	Dz. nr 680		Rej. zab. Nr A-512/87 z dn. 12.10.1987r.
221.	310	Figura św. Floriana przy kościele parafialnym	Milówka			
222.	311	Kaplica cmentarna	Milówka			
223.	312	Kaplica p.w. św. Antoniego	Milówka			
224.	313	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	Milówka			
225.	315	Dom	Nieledwia	Górska	1	
226.	317	Dom	Nieledwia	Górska	4	
227.	318	Dom	Nieledwia	Górska	15	
228.	319	Dom	Nieledwia	Górska	26	
229.	321	Dom	Nieledwia	Górska	47	
230.	323	Dom	Nieledwia	Górska	49	
231.	324	Dom	Nieledwia	Górska	50	
232.	325	Dom	Nieledwia	Górska	54	
233.	328	Dom	Nieledwia	Górska	61	
234.	329	Dom	Nieledwia	Górska	66	
235.	330	Dom	Nieledwia	Górska	68	
236.	332	Dom	Nieledwia	Górska	84	
237.	334	Dom	Nieledwia	Górska	90	
238.	335	Dom	Nieledwia	Górska	93	
239.	336	Dom	Nieledwia	Górska	102	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
240.	337	Dom	Nieledwia	Górska	109	
241.	340	Dom	Nieledwia	Górska	120	
242.	341	Dom	Nieledwia	Górska	121	
243.	342	Dom	Nieledwia	Górska	123	
244.	343	Dom	Nieledwia	Górska	199	
245.	344	Dom	Nieledwia	Górska	214	
246.	345	Dom	Nieledwia	Górska	221	
247.	347	Dom	Nieledwia	Górska	236	
248.	349	Dom	Nieledwia	Górska	268	
249.	350	Dom	Nieledwia	Górska	278	
250.	354	Dzwonnica	Nieledwia	Górska		obok budynku nr 88
251.	355	Figura Chrystusa Nazareńskiego	Nieledwia	Górska		obok domu nr 136
252.	356	Kapliczka Matki Boskiej	Nieledwia	Górska		na przeciwko budynku nr 67
253.	357	Kapliczka przydrożna	Nieledwia	Górska		obok budynku nr 221
254.	358	Krzyż na przełęczy	Nieledwia	Górska		
255.	359	Krzyż przydrożny	Nieledwia	Górska		obok budynku nr 88
256.	360	Obora	Nieledwia	Górska		obok budynku nr 121
257.	362	Dom	Nieledwia	Ogródowa	118	
258.	364	Dom	Nieledwia	Plutków	270	
259.	365	Budynek gospodarczy	Nieledwia	Plutków		obok budynku nr 250
260.	367	Dom	Nieledwia	Purasy	71	
261.	369	Dom	Nieledwia	Witosów	17	
262.	371	Dom	Nieledwia	Witosów	291	
263.	373	Dom	Szare		19	
264.	374	Dom	Szare	-	27	wykreślono
265.	375	Dom	Szare		49	
266.	376	Dom	Szare		54	
267.	377	Dom	Szare		60	
268.	379	Dom	Szare		68	
269.	381	Dom	Szare		85	

Lp.	Nr karty	Obiekt	Miejscowość	Ulica	Nr	Uwagi
270.	382	Dom	Szare		94	
271.	383	Dom	Szare		95	
272.	389	Dom	Szare		120	
273.	390	Dom	Szare		121	
274.	391	Dom	Szare		123	
275.	392	Dom	Szare		124	
276.	393	Dom	Szare		125	
277.	395	Dom	Szare		144	
278.	397	Dom	Szare		23/24	
279.	400	Dzwonnica	Szare			
280.	402	Kapliczka	Szare			obok budynku nr 76
281.	403	Kapliczka Matki Boskiej	Szare			obok budynku nr 102
282.	404	Kapliczka Matki Boskiej	Szare			obok budynku nr 100
283.	405	Kapliczka św. Jana Nepomucena	Szare			obok budynku nr 135
284.	406	Stodoła	Szare			obok budynku nr 71
285.	408	Szkoła	Szare			

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Gmina Milówka składająca się z pięciu sołectw: Milówki, Kamesznicy, Lalik, Nieleddwi, Szarego dysponuje stosunkowo nielicznym dobrze zachowanym materialnym dziedzictwem kulturowym. Ze względu na charakter osadniczy najistotniejszym elementem krajobrazu kulturowego jest zabudowa Milówki skoncentrowana wzdłuż głównej drogi, stara chałupa w Milówce, zespół dworsko-parkowy w Kamesznicy, obiekty sakralne: kaplica w Kamesznicy, kaplica na terenie cmentarza w Milówce, domy konstrukcji drewnianej oraz przydrożne kapliczki. Większość dziedzictwa kulturowego stanowi architektura wernakularna (ludowa, tworzona przez miejscowych budowniczych).

Stan zachowania poszczególnych elementów jest zróżnicowany. Bezzwłocznej troski wymaga architektura wernakularna, znajdująca się w najgorszym stanie zachowania, zespół dworsko-parkowy w Kamesznicy, a także kamienne kapliczki (najstarsze elementy krajobrazu kulturowego) po licznych i nieprofesjonalnych przemalowaniach.

Zespół dworsko-parkowy znajduje się w stosunkowo dostatecznym stanie zachowania, jednakże ze względu na brak całościowego zagospodarowania (w jednym pomieszczeniu znajduje się kancelaria leśniczego) i charakter użytkowania, całość założenia nie stanowi atrakcji turystycznej, którą ma potencjał się stać. W parku zachowany układ kompozycyjny wraz z drzewostanem. Zatarciu uległa dolna część alejek oraz nasadzenia kwiatowe. Konieczne jest wprowadzenie jednolitej funkcji oraz

przeprowadzenie remontu konserwatorskiego, który przywróci walory zabytkowe dworu, towarzyszących zabudowań oraz parku.

Stara chałupa będąca najstarszym przykładem architektury wernakularnej znajduje się w dobrym stanie technicznym, wymagającym bieżącej konserwacji. Należy przeprowadzić przegląd pokrycia dachu, prace oczyszczające z mchu i porostów.

Cennym zasobem są kapliczki, które zachowały się dosyć licznie. Najstarsza z nich wzniesiona w 1688 w Nieledwi w formie czworobocznego słupa o ściętych narożnikach, zakończona kapitelem jońskim i zwieńczona formą obelisku na cokół z żelaznym krzyżem zasługuje na indywidualny wpis do rejestru zabytków.

Najbardziej nietrwałym i nielicznym elementem dziedzictwa kulturowego są obiekty konstrukcji drewnianej, które w najlepszym stanie zachowane są pojedynczo. Jest to grupa obiektów, które wymagają szczególnej troski, a ich zachowanie ma kluczowe znaczenie w kontekście krajobrazu kulturowego, z którym są silnie powiązane. Budynki konstrukcji drewnianej są nośnikiem wartości historycznej, myśli technicznej oraz umiejętności budowniczych. Posiadają regionalne cechy stylowe i rozwiązania konstrukcyjno-budowlane. Stanowią źródło wiedzy o technice i ówczesnej technologii. Jest to najmłodsza i najbardziej zagrożona zniszczeniem część lokalnego dziedzictwa.

Najliczniejszą grupę zabytków w gminie stanowią budynki mieszkalne. Najstarsze pochodzą z końca XIX w. Ze względu na stan ich zachowania oraz nieprawidłowo prowadzone remonty, skutkujące zacieraniem i uszczuplaniem walorów zabytkowych, konieczne jest budowanie świadomości właścicieli w zakresie konserwacji, poprawy stanu technicznego, adaptacji i rewaloryzacji.

Poniżej przedstawiono analizę silnych i słabych stron gminy, a także ocenę szans i zagrożeń w kontekście dziedzictwa kulturowego.

SILNE STRONY GMINY MIŁÓWKA	SŁABE STRONY GMINY MIŁÓWKA
• Działający gminny ośrodek kultury, • Teren o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych, • Uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uwzględniający ochronę dziedzictwa kulturowego, • Duża grupa kapliczek i przydrożnych, • Dobrze zachowane historyczne układy przestrzenne wsi, • Dobry stan zachowania najważniejszych obiektów zabytkowych, • Zaangażowanie gminy w prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, • Zaangażowanie gminy w ochronę i poprawę stanu technicznego i zagospodarowanie budynków będących własnością gminy.	• Niewystarczające środki finansowe na prowadzenie prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach, • Samowolne i nieprawidłowe przeprowadzanie remontów domów mieszkalnych i kapliczek przydrożnych, • Niewystarczający stan wiedzy właścicieli i opiekunów o prowadzeniu remontów obiektów zabytkowych, • Usuwanie zieleni i brak pielęgnacji zieleni opiekuńczej przy kapliczkach i krzyżach przydrożnych, • Brak uchwały krajobrazowej wprowadzającej zasady umieszczenia urządzeń reklamowych na terenie wsi, • Nieuregulowana własność kilku obiektów zabytkowych. • Brak środków finansowych właścicieli obiektów na ich konserwację.

SZANSE DLA GMINY MIŁÓWKA	ZAGROŻENIA DLA GMINY MIŁÓWKA
• Wzrost atrakcyjności gminy, • Zapewnienie ładu przestrzennego i zachowanie krajobrazu kulturowego, • Zwiększenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego, • Organizacja życia kulturowego i społecznego na podstawie lokalnego dziedzictwa kulturowego, • Nagradzanie i popularyzowanie dobrych praktyk, • Możliwość pozyskiwania środków do finansowania prac przy zabytkach z różnych źródeł, • Integracja społeczna, budowanie więzi, zachowanie lokalnej tożsamości, • Rozwój społeczno-gospodarczy.	• Postępująca degradacja dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego związana z przeprowadzaniem nieprawidłowych remontów obiektów zabytkowych, • Brak użytkowania obiektów zabytkowych powodujące przyspieszoną degradację i uszczuplenie zasobu dziedzictwa kulturowego, • Zabudowa obszarów o szczególnych walorach krajobrazowych, • Nieprawidłowe zagospodarowanie terenów wokół obiektów zabytkowych – usuwanie zabytkowej zieleni, utwardzanie powierzchni.

7. Założenia programowe

W ramach założeń programowych określono priorytety oraz kierunki mające na celu poprawę stanu zachowania zasobu zabytkowego w gminie do zrealizowania w latach 2025-2028. Działania te skierowane są także na edukację mieszkańców w zakresie opieki nad zabytkami.

- Priorytet 1. Zachowanie krajobrazu kulturowego.
- Priorytet 2. Rewaloryzacja i konserwacja obiektów zabytkowych.
- Priorytet 3. Edukacja, budowa tożsamości kulturowej i potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego.

1. Zachowanie krajobrazu kulturowego		
KIERUNKI	ZADANIA	PROPOZYCJA DZIAŁAŃ DO REALIZACJI
Ochrona zabytków	• Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków	1. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków. 2. Udostępnienie zaktualizowanych kart adresowych (gminnej ewidencji zabytków) na stronie internetowej gminy. 3. Informowanie właścicieli obiektów o korzyściach płynących z objęcia zabytków ochroną prawną (indywidualnym wpisem do rejestru zabytków) najcenniejszych obiektów. 4. Doprowadzenie do wpisania do rejestru

		zabytków najcenniejszych obiektów. 5. Gromadzenie archiwaliów ilustrujących dawny obraz gminy.
--	--	--

2. Badanie, rewaloryzacja i konserwacja obiektów zabytkowych		
KIERUNKI	ZADANIA	PROPOZYCJA DZIAŁAŃ DO REALIZACJI
Rewaloryzacja i konserwacja obiektów zabytkowych	Poprawa stanu zachowania zabytkowych obiektów	- Przeprowadzenie prac konserwatorskich wewnątrz starej chałupy w ramach zadania dotyczącego odtworzenia zagrody. - Prowadzenie regularnych prac porządkowych na terenie cmentarza żydowskiego w Milówce. - Przeprowadzenie prac konserwatorskich przy najcenniejszych i najbardziej zagrożonych kapliczkach. - Doprowadzenie do przejęcia przez gminę zespołu dworsko-parkowego w Kamesznicy w celu zagospodarowania. - Kontynuowanie pozyskiwania środków z zewnętrznych źródeł na ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego. - Egzekwowanie zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. - Informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o aktualnych możliwościach pozyskiwania środków na ich remonty, oraz pomoc w sporządzaniu wniosków o środki na remont zabytku. - Wspieranie w miarę możliwości prac

		konserwatorskich, restauratorskich i rewaloryzacyjnych przy obiektach zabytkowych niebędących własnością gminy 9. Utrzymywanie we właściwym stanie technicznym i estetycznym obiektów zabytkowych stanowiących własność gminy.
--	--	--

3. Edukacja, budowa tożsamości kulturowej i potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego		
KIERUNKI	ZADANIA	PROPOZYCJA DZIAŁAŃ DO REALIZACJI
Edukacja	Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej wartości zabytkowej obiektów drewnianych oraz krajobrazu kulturowego	1. Udostępnienie na stronie internetowej gminy publikacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa: <i>Remont i utrzymanie domu drewnianego. Najkrótsza instrukcja obsługi.</i> <i>Poradnik remontu i konserwacji historycznej stolarki okiennej.</i> <i>Poradnik opiekuna domu drewnianego.</i> <i>Ocena stanu technicznego zachowania budynku drewnianego.</i> <i>Katalog projektów domów jednorodzinnych dla terenów wiejskich i podmiejskich województwa śląskiego.</i>

	• Systematyczna edukacja	1. Organizowanie w budynkach użyteczności publicznej wystaw, warsztatów, wykładów na temat dziedzictwa kulturowego gminy, jego wartości i właściwego sprawowania opieki. 2. Organizowanie spacerów tematycznych (np. po cmentarzu żydowskim, zespole dworsko-parkowym w Kamesznicy). 3. Organizowanie dla dzieci i młodzieży konkursów plastycznych o tematyce związanej z dziedzictwem kulturowym gminy. 4. Udział pracowników urzędu gminy w szkoleniach związanych z ochroną zabytków.
	• Popularyzacja i promocja dziedzictwa kulturowego gminy	1. Kontynuacja działań związanych z wprowadzaniem tablic informacyjnych dotyczących historii zabytków. 2. Tworzenie ścieżek tematycznych związanych z dziedzictwem kulturowym. 3. Wydawanie przewodników i folderów związanych z dziedzictwem kulturowym. 4. Popularyzacja dobrych realizacji i praktyk projektowych przy zabytkach.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zakłada się, że zadania określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Milówka na lata 2025-2028 będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- **instrumentów finansowych** (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów

uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych **np. zwolnienie z podatku od nieruchomości**);

- **instrumentów koordynacji** (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);
- **instrumentów społecznych** (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami);
- **instrumentów kontrolnych** (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

10. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

W ramach priorytetu I: Zachowanie krajobrazu kulturowego

- Liczba zakończonych zadań.
- Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obiektów zabytkowych.
- Liczba konsultacji udzielonych właścicielom obiektów zabytkowych leżących na terenie gminy.

W ramach priorytetu II: Badanie, rewaloryzacja i konserwacja obiektów zabytkowych

- Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami.
- Liczba i rodzaj przygotowanych dokumentacji badawczych i projektowych.
- Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów .
- Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom.

W ramach priorytetu III: Edukacja, budowa tożsamości kulturowej i potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego

- Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy.
- Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników).
- Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.
- Liczba utworzonych ścieżek tematycznych związanych z dziedzictwem kulturowym.

11. Źródło finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

a. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.) stanowi główny dokument regulujący system finansowania prac konserwatorskich,

restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach. Rozdział 7 ustawy szczegółowo określa zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach.

Zgodnie z ww. ustawą finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego, także na jednostce samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 74.1. ww. ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7–15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Zgodnie z art. 81.1. ustawy w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Dotacje Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków udzielane są na wniosek, który można składać od 2 stycznia do 30 listopada roku poprzedzającego rok wykonania prac.

Ponadto, od 22 kwietnia 2021 roku ŚWKZ posiada możliwość przyznawania dotacji na prace konieczne do wykonania ze względu na uszkodzenie zabytku w następstwie: pożaru, wybuchu, wstrząsu sejsmicznego, silnego wiatru, intensywnych opadów atmosferycznych, osuwiska ziemi, powodzi, katastrofy budowlanej lub innego nagłego zdarzenia o podobnym przebiegu, które wystąpiło w okresie 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku, z zastrzeżeniem, iż:

- Wnioski można składać przez cały rok na specjalnie przygotowanym druku – wniosek na prace konieczne przy uszkodzonym zabytku.
- Planowany termin realizacji zadania nie powinien przekraczać 30 listopada roku, w którym zostanie złożony wniosek.

a. Fundusze Europejskie

Aktualne programy dostępne są na stronie internetowej pod adresem www.interreg.gov.pl oraz <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>. Kompleksowo wymienione są także w WOJEWÓDZKIM PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM NA LATA 2022–2025.

W latach 2021 – 2027 realizowane będą następujące programy dotacyjne z zakresu kultury i ochrony zabytków:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko: inwestujemy w bezpieczeństwo energetyczne Polski, rozwój odnawialnych źródeł energii, ochronę środowiska, bezpieczny i ekologiczny transport. Pieniądze przeznaczamy także na rozwój ochrony zdrowia, a także rozwój kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego; budżet: 113,4 mld zł.
- 16 programów regionalnych: każde województwo posiada własny program finansujący inwestycje na jego terenie. Dzięki nim regiony będą wspierać przedsiębiorczość, dostęp do edukacji, ochrony zdrowia czy kultury. Dbają one o infrastrukturę społeczną i środowisko. Fundusze wspierają także technologie cyfrowe, energetykę oraz transport; budżet: 155,4 mld zł.
- Programy Interreg (Europejskiej Współpracy Terytorialnej): programy mają charakter międzynarodowy i wspierają wymianę kulturową, współpracę naukową, biznesową i samorządową ponad granicami państw; budżet: 2,2 mld zł.

b. Fundusz kościelny

Fundusz Kościelny został powołany na mocy art. 8 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 9, poz. 87, z późn. zm.) jako forma rekompensaty dla kościołów za przejęte przez Państwo nieruchomości ziemskie. Fundusz ten, stosownie do zasady równouprawnienia kościołów i innych związków wyznaniowych wyrażonej w art. 25 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., działa na rzecz kościołów i innych związków wyznaniowych, posiadających uregulowany status prawny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Dotacje z Funduszu Kościelnego przyznawane są na wniosek osób prawnych, kościołów i związków wyznaniowych. W 2025 r. planowane jest wsparcie następujących zadań:

- konserwacja i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w znaczeniu nadanym przez aktualne ustawodawstwo, bądź orzecznictwo, tj.
 - ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2024 r. poz. 725 t.j.) zgodnie z którą ilekroć w ustawie jest mowa o remoncie należy przez to rozumieć wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, a niestanowiących bieżącej konserwacji, przy czym dopuszcza się stosowanie wyrobów budowlanych innych niż użyto w stanie pierwotnym (art. 3 pkt. 8),
 - ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 poz. 840 t.j.) zgodnie z którą użyte w ww. ustawie określenia oznaczają:
 - zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1),
 - prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań (art. 3 pkt 6).
- na potrzeby udzielenia dotacji z Funduszu Kościelnego przyjmuje się, że:
 - obiekty sakralne – są to te obiekty, w których stale i systematycznie zbierają się wierni danej religii (wyznania) dla wzięcia udziału w nabożeństwach i innych zorganizowanych formach uprawiania kultu religijnego,
 - obiekty kościelne – są to inne obiekty należące do kościelnych osób prawnych, które, co do zasady, stanowią „budynki towarzyszące” obiektom sakralnym, przez które, na gruncie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347 t.j.) rozumie się „położone w sąsiedztwie obiektów sakralnych: budynki stanowiące mieszkanie proboszcza lub rektora i kancelarię parafialną lub kancelarię rektora (plebanię), budynki stanowiące mieszkanie wikariuszy (wikariatkę), budynki stanowiące mieszkanie pracowników świeckich parafii lub rektoratu (organistówkę), budynki punktu katechetycznego i budynki domu zakonnego związanego z duszpasterstwem w tym obiekcie sakralnym albo świadczeniem w nim pomocy”.

Dotacje na wspomniany cel przeznaczone będą, co do zasady, na remonty i prace konserwatorskie zabytkowych obiektów sakralnych (w szczególności: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, odgromowej). W szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego remontu ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki). Z Funduszu Kościelnego nie finansuje się co do zasady prac dotyczących otoczenia obiektu (takich jak np.: chodniki, ogrodzenia, trawniki).

c. Środki Samorządu Województwa Śląskiego

Zasady udzielania dotacji celowych określa Uchwała Nr V/27/4/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19 września 2016 roku w sprawie przyjęcia Regulaminu określającego zasady udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego.

Dotacja może być udzielona każdemu wnioskodawcy, który jest właścicielem lub posiadaczem zabytku, znajdującego się w województwie śląskim i wpisanego do rejestru zabytków województwa śląskiego, z wyłączeniem zabytków będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych zaliczanych do sektora

finansów publicznych, które są finansowane ze środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej pod adresem <https://www.slaskie.pl>

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zobowiązuje właścicieli i posiadaczy zabytku do sprawowania opieki nad zabytkami poprzez art. prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych. Finansowanie wymienionych prac przy zabytkach, do których tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego należy do zadań własnych tej jednostki. Zgodnie z art. 81. 1. W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

W uchwale budżetowej Rada Gminy określa wysokość środków przeznaczonych na prace związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. W budżecie na rok 2025 r. zaplanowano przeznaczenie środków finansowych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, w tym ośrodki kultury i biblioteki w wysokości 1 483 392,77 zł.